

bonam dispositionem mentis indicant; sicut patet de verecundia, et misericordia, et poenitentia de malo: sed in comprehensoribus non potest esse passio, nisi iudicium rationis consequens.

QUAESTIO XCV.

DE DOTIBUS BEATORUM, IN QUINQUE ARTICULOS DIVISA.

Deinde considerandum est de dotibus beatorum.

Circa quod quaeruntur quinque.

Primo. Utrum beatis sint assignandae aliquae dotes.

Secundo. Utrum dos a beatitudine differat.

Tertio. Utrum Christo competat habere dotes.

Quarto. Utrum angelis.

Quinto. Utrum convenienter assignentur tres animae dotes.

ARTICULUS I.

408

UTRUM PONENDAE SINT ALIQUAE DOTES IN HOMINIBUS BEATIS.

(S. Thom. 4. Dist. 49. q. 4. art. 1. et seq.)

AD PRIMUM sic proceditur. Videtur, quod non sint ponendae aliquae dotes in hominibus beatis: dos enim secundum iura (*lib. Pro oneribus, cap. De iure dotium, et lib. Dotis fructus, ff. eod.*) datur sponso ad sustinenda onera matrimonii: sed sancti non gerunt figuram sponsi, sed magis figuram sponsae, in quantum sunt Ecclesiae membra; ergo eis dotes non dantur.

2. PRAETEREA. Dotes non dantur secundum iura (*lib. ult. cap. De dotis promissione, et lib. Qui liberos, ff. De ritu nupt.*) a patre sponsi, sed a patre sponsae: omnia autem bona beatitudinis dantur beatis a patre sponsi, scilicet Christi, Jacob. 1.: *Omne datum optimum, et omne donum perfectum de sursum est, descendens a Patre luminum, etc.*; ergo huiusmodi dona, quae beatis dantur, non sunt dotes appellanda.

3. PRAETEREA. In matrimonio carnali dantur dotes ad facilius toleranda onera matrimonii: sed in matrimonio spirituali non sunt aliqua onera, maxime secundum statum Ecclesiae triumphantis; ergo non sunt ibi aliquae dotes assignandae.

4. PRAETEREA. Dotes non dantur nisi causa matrimonii: sed matrimonium spirituale contrahitur cum Christo per fidem secundum statum Ecclesiae militantis; ergo eadem ratione si beatis aliquae dotes conveniant, convenient etiam sanctis existentibus in via: sed istis non conveniunt; ergo nec beatis.

5. PRAETEREA. Dotes ad bona exteriora pertinent, quae dicuntur bona fortunae: sed praemia beatorum erunt de interioribus bonis; ergo non debent dotes nominari.

SED CONTRA. Ephes. 5. dicitur: *Sacramentum hoc magnum est; ego autem dico in Christo, et in Ecclesia: ex quo habetur, quod spirituale matrimonium per carnale significatur: sed in carnali matrimonio sponsa dotata traducitur in domum sponsi; ergo cum sancti in domum Christi traducantur, cum beatificentur, videtur quod aliquibus dotibus dotentur.*

Praeterea. Dotes in matrimonio corporali assignantur ad matrimonii solatium: sed matrimonium spirituale delectabilius est, quam corporale; ergo ei sunt dotes maxime assignandae.

Praeterea. Ornamenta sponsarum ad dotem pertinent: sed sancti ornati in gloriam traducuntur, ut dicitur Isa. 61.: *Induit me vestimentis salutis, quasi sponsam ornatam monilibus suis*; ergo sancti in patria dotes habent.

RESPONDEO dicendum, quod absque dubio beatis, quando in gloriam transferuntur, aliqua dona divinitus dantur ad eorum ornatum; et hi ornatus a magistris dotes sunt nominati; unde datur quaedam definitio de dote, de qua nunc loquimur, talis: « Dos est perpetuus animae, et corporis ornatus, vitae sufficiens, in aeterna beatitudine jugiter perseverans »; et sumitur haec descriptio ad similitudinem dotis corporalis, per quam sponsa ornatur, et providetur viro, unde possit sufficienter sponsam, et liberos nutrire; et tamen inamissibiliter dos sponsae conservatur, ut ad eam separato matrimonio revertatur. Sed de ratione nominis diversi *diversimode* opinantur: *quidam* enim dicunt, quod dos non accipitur ex aliqua similitudine ad matrimonium corporale, sed secundum modum loquendi, quo omnem perfectionem, seu ornatum cujuscumque hominis dotem nominamus; sicut aliquis dicitur esse dotatus scientia, qui scientia pollet; et sic Ovidius usus est nomine dotis, dicens (*lib. 1. de Arte amandi, vers. 198.*):

Et quaecumque potes dote placere, place.

Sed hoc non videtur usquequaque conveniens, quia quodcumque aliud nomen est impositum ad aliquid principaliter significandum, non consuevit ad alia transferri, nisi secundum aliquam similitudinem; unde cum secundum primam institutionem nominis dos ad carnale matrimonium pertineat, oportet quod in qualibet alia acceptione attendatur aliqua similitudo ad principale significatum. Et ideo alii dicunt, quod secundum hoc similitudo attenditur, quod dos proprie dicitur donum, quod in matrimonio corporali datur sponsae ex parte sponsi, quando traducitur in domum sponsi, ad ornatum sponsae pertinens; quod patet ex hoc quod dixit Sicheus Jacob, et filiis ejus, Genes. 34.: *Augele dotem, et munera postulate*; et Exod. 22.: *Si seduxerit quis virginem, dormieritque cum ea, dotabit eam, et accipiet eam in uxorem*: unde et ornatus, qui a Christo sanctis exhibetur, quando traducuntur in domum gloriae, dos nominatur. Sed hoc manifeste est contra id quod iuristae dicunt (*loc. cit. in arg. 1.*), ad quos pertinet de his tractare. Dicunt enim, quod *dos* proprie est quaedam datio ex parte mulieris facta his, qui sunt ex parte viri, pro onere matrimonii quod sustinet vir; sed illud quod sponsus dat sponsae, vocatur « donatio propter nuptias »; et secundum hunc modum accipitur dos 3. Reg. 9., ubi dicitur, quod *Pharao, rex Aegypti, cepit Gazer, et dedit eam in dotem filiae suae uxori Salomonis*. Nec contra hoc faciunt auctoritates inductae; quamvis enim dotes a parente puellae consueverint assignari, tamen quandoque contingit, quod sponsus, vel pater sponsi assignet dotes vice patris puellae; quod contingit *dupliciter*: vel prae nimio affectu ad sponsam, sicut fuit de Hemor patre Sicheus, qui voluit assignare

ARTICULUS IV.

411

UTRUM ANGELI HABEANT DOTES.

AD QUARTUM sic proceditur. Videtur, quod angeli habeant dotes, quia super illud Cantic. 6.: *Una est columba mea*, dicit Gloss.: « Una est Ecclesia in hominibus, et angelis »: sed Ecclesia est sponsa: et sic membris Ecclesiae convenit habere dotes; ergo angeli dotes habent.

2. PRAETEREA. Luc. 12. super illud: *Et vos similes hominibus expectantibus dominum suum, quando revertatur a nuptiis*, dicit Gloss. (ordin.): « Ad nuptias Dominus ivit, quando post resurrectionem novus homo angelorum sibi multitudinem copulavit »; ergo angelorum multitudo est sponsa Christi, et sic angelis competunt dotes.

3. PRAETEREA. Spirituale matrimonium in spirituali conjunctione consistit: sed spiritualis conjunctio non est minor inter angelos, et Deum, quam inter homines beatos, et Deum; ergo cum dotes, de quibus nunc agimus, ratione spiritualis matrimonii assignentur, videtur quod angelis conveniant dotes.

4. PRAETEREA. Spirituale matrimonium requirit spirituales sponsum, et spirituales sponsam: sed Christo, in quantum est summus spiritus, magis sunt conformes in natura angeli, quam homines; ergo magis potest esse spirituale matrimonium angelorum ad Christum, quam hominum.

5. PRAETEREA. Major convenientia exigitur inter caput, et membra, quam inter sponsum, et sponsam: sed conformitas, quae est inter Christum, et angelos, sufficit ad hoc quod Christus dicatur caput angelorum; ergo eadem ratione sufficit ad hoc, quod dicatur sponsum respectu eorum.

SED CONTRA. Origenes super Cantica (*in princ. Prologi*) distinguit quatuor personas, scilicet « sponsum, et sponsam, et adolescentulas, et sodales sponsi », et dicit, quod « angeli sunt sodales sponsi »; cum ergo dotes non debeant nisi sponsae, videtur quod angelis dotes non conveniant.

Praeterea. Christus desponsavit sibi Ecclesiam per incarnationem, et passionem, unde figuratur per hoc quod dicitur Exod. 4.: *Sponsus sanguinum tu mihi es*: sed Christus per passionem, et incarnationem non aliter fuit conjunctus angelis, quam prius erat; ergo angeli non pertinent ad Ecclesiam, secundum quod Ecclesia dicitur sponsa; ergo angelis non conveniunt dotes.

RESPONDEO dicendum, quod ea quae ad dotes animae pertinent, non est dubium angelis sicut et hominibus convenire; sed secundum rationem dotis non ita eis, sicut hominibus conveniunt, eo quod non ita proprie convenit angelis ratio sponsae, sicut hominibus: exigitur enim inter sponsum, et sponsam naturae conformitas, ut scilicet sint ejusdem speciei. Hoc autem modo homines cum Christo conveniunt in quantum naturam humanam assumpsit, per quam assumptionem factus est conformis in natura speciei humanae omnibus hominibus; angelis autem non est conformis secundum unitatem speciei, neque secundum naturam divinam, neque secundum humanam; et ideo ratio dotis non ita proprie convenit angelis, sicut hominibus. Cum tamen in his, quae metaphorice dicuntur, non requiratur similitudo quantum ad omnia, non potest ex aliqua dissimilitudine concludi, quod metaphorice aliquid de aliquo non praedicetur: et sic ex ratione inducta non potest sim-

pliciter haberi, quod angelis dotes non conveniant, sed solum quod non ita proprie, sicut hominibus, ratione dissimilitudinis praedictae.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod quamvis angeli pertineant ad unitatem Ecclesiae, non tamen sunt membra Ecclesiae, secundum quod Ecclesia dicitur sponsa per conformitatem naturae: et sic non convenit eis proprie habere dotes.

AD SECUNDUM dicendum, quod desponsatio illa large accipitur pro unione, quae non habet conformitatem naturae in specie: et sic etiam nihil prohibet, large accipiendo dotes, ponere dotes in angelis.

AD TERTIUM dicendum, quod quamvis in matrimonio spirituali non sit nisi conjunctio spiritualis, tamen illos, qui conjunguntur ad perfectam matrimonii rationem, oportet in specie naturae convenire: et propter hoc desponsatio proprie ad angelos non pertinet.

AD QUARTUM dicendum, quod illa conformatio, qua angeli conformantur Christo, in quantum est Deus, non est talis, quae sufficiat ad perfectam rationem matrimonii, cum non sit secundum convenientiam in specie; sed magis adhuc remanet infinita distantia.

AD QUINTUM dicendum, quod nec etiam Christus proprie dicitur caput angelorum, secundum illam rationem qua caput requirit conformitatem naturae ad membrum: tamen sciendum, quod licet caput, et alia membra sint partes individui unius speciei, si tamen unumquodque per se consideretur, non est cum alio ejusdem speciei; manus enim habet aliam speciem partis a capite: unde loquendo de membris secundum se, non requiritur inter ea alia convenientia, quam proportionis, ut unum ab alio accipiat, et unum alii subserviat: et sic convenientia, quae est inter Deum, et angelos, magis sufficit ad rationem capitis, quam ad rationem sponsi.

ARTICULUS V.

412

UTRUM CONVENIENTER PONANTUR TRES ANIMAE DOTES.

(S. Thom. 4. Dist. 49. q. 4. art. 5. q. 1.)

AD QUINTUM sic proceditur. Videtur, quod inconvenienter ponantur tres animae dotes, scilicet *visio*, *dilectio*, et *fruitio*; anima enim conjungitur Deo secundum mentem, in qua est imago Trinitatis, secundum memoriam, intelligentiam, et voluntatem: sed dilectio ad voluntatem pertinet, visio ad intelligentiam; ergo debet aliquid poni, quod memoriae respondeat, cum fruitio non pertineat ad memoriam, sed magis ad voluntatem.

2. PRAETEREA. Dotes beatitudinis dicuntur respondere virtutibus viae, quibus Deo conjungimur; quae sunt fides, spes, et charitas, quibus est ipse Deus objectum: sed dilectio respondet charitati, visio autem fidei; ergo deberet aliquid poni, quod pertineret ad spem; cum fruitio magis pertineat ad charitatem.

3. PRAETEREA. Deo non fruimur nisi per dilectionem, et visionem; « illis enim dicimur frui, quae diligimus propter se », ut patet per Aug. in lib. 1. de Doctr. Christ. (cap. 4.); ergo fruitio non debet poni alia dos a dilectione.

4. PRAETEREA. Ad perfectionem beatitudinis requiritur comprehensio, 1. Corinth. 9.: *Sic currite, ut comprehendatis*; ergo debet adhuc quarta dos poni.

5. PRAETEREA. Anselm. dicit (*lib. de Similitudinib. cap. 48.*), quod haec per-

tinent ad beatitudinem animae, « sapientia, amicitia, concordia, potestas, honor, securitas, gaudium »; et sic videntur praedictae dotes inconvenienter assignari.

6. PRAETEREA. Augustinus in fine de Civ. Dei (*cap. ult. inter princ. et med.*) dicit, quod « Deus in illa beatitudine sine fine videbitur, sine fastidio amabitur, sine fatigatione laudabitur »; ergo laus praeassignatis dotibus annumerari debet.

7. PRAETEREA. Boëtius ponit *quinque* ad beatitudinem pertinentia in 3. de Consolat. (*prosa 10. a med.*) quae sunt haec: *sufficiencia*, quam promittunt divitiae; *jucunditas*, quam promittit voluptas; *celebritas*, quam promittit fama; *securitas*, quam promittit potentia; *reverentia*, quam promittit dignitas: et sic videtur, quod potius ista deberent assignari dotes, quam praedicta.

RESPONDEO dicendum, quod ab omnibus communiter tres ponuntur animae dotes, diversimode tamen: quidam enim dicunt, quod tres dotes animae sunt visio, dilectio, et fruitio: quidam vero dicunt, quod sunt visio, comprehensio, et fruitio: quidam vero, quod sunt visio, dilectio [*al. delectatio*], et comprehensio. Omnes tamen hae assignationes reducuntur in idem; et eodem modo earum numerus assignatur: dictum enim est (*art. 2. huj. q.*), quod dos est aliquid animae inhaerens, per quod ordinatur ad operationem, in qua consistit beatitudo: in qua quidem operatione *duo* requiruntur, scilicet ipsa *substantia* operationis, quae est visio, et *perfectio* ejus, quae est delectatio: oportet enim beatitudinem esse operationem perfectam. Visio autem aliqua est delectabilis *dupliciter*: *uno modo* ex parte objecti, in quantum id, quod videtur, est delectabile: *alio modo* ex parte visionis, in quantum ipsum videre delectabile est; sicut delectamur in cognoscendo mala, quamvis mala non delectent nos: et quia operatio illa, in qua ultima beatitudo consistit, debet esse perfectissima, ideo requiritur, quod visio illa sit utroque modo delectabilis. Ad hoc autem quod visio illa sit delectabilis ex parte visionis, requiritur quod sit facta connaturalis videnti per aliquem habitum: sed ad hoc quod sit delectabilis ex parte visibilis, requiruntur *duo*: quod scilicet ipsum visibile sit conveniens; et quod sit conjunctum: sic ergo ad delectabilitatem visionis ex parte sui requiritur habitus, qui visionem eliciat; et sic est una dos, quae dicitur ab omnibus *visio*. Sed ex parte visibilis requiruntur *duo*: scilicet *convenientia*, quae est per affectum; et quantum ad hoc ponitur a quibusdam dos *dilectio*, et a quibusdam *fruitio*, secundum quod fruitio ad affectum pertinet; illud enim quod summe diligimus, convenientissimum aestimamus: requiritur etiam ex parte visibilis *conjunctio*; et sic ponitur a quibusdam *comprehensio*, quae nihil est aliud, quam in praesentia Deum habere, et in seipso tenere: sed secundum alios ponitur *fruitio*, prout est non spei, sicut est in via, sed jam rei, sicut est in patria. Et sic dotes tres respondent tribus virtutibus theologis, scilicet visio fidei; spei vero comprehensio, vel fruitio secundum unam acceptionem; charitati vero fruitio, vel delectatio [*al. dilectio*] secundum assignationem aliam: fruitio enim perfecta, qualis in patria habebitur, includit in se dilectionem, et comprehensionem, et ideo a quibusdam accipitur pro uno, a quibusdam vero pro alio. Quidam vero attribuunt has tres dotes tribus animae viribus, visionem scilicet rationali; dilectionem [*al. delectationem*] concupiscibili; fruitionem vero irascibili, in quantum talis fruitio est per quandam victoriam adeptam: sed hoc non proprie dicitur, quia irascibilis, et concupiscibilis non sunt in parte intellectiva, sed in parte sensitiva; dotes autem animae ponuntur in ipsa mente.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod memoria, et intelligentia non habent nisi unam operationem, vel quia ipsa intelligentia est operatio memoriae; vel si intelligentia dicatur esse potentia quaedam, memoria non exit in operationem nisi mediante intelligentia, quia memoriae est notitiam tenere: unde etiam memoriae, et intelligentiae non respondet nisi unus habitus, scilicet notitia; et ideo utrique respondet tantum una dos, scilicet visio.

AD SECUNDUM dicendum, quod fruitio respondet spei, in quantum includit comprehensionem, quae spei succedet; quod enim speratur, nondum habetur; et ideo spes quodammodo affligit propter distantiam amati, et propter hoc in patria non remanebit, sed succedet ei comprehensio.

AD TERTIUM dicendum, quod fruitio, secundum quod comprehensionem includit, distinguitur a visione, et dilectione; alio tamen modo, quam dilectio a visione: dilectio enim, et visio *diversos* habitus nominant, quorum *unus* pertinet ad intellectum, *alter* vero ad affectum. Sed comprehensio, vel fruitio, secundum quod ponitur pro comprehensione, non importat alium habitum ab illis duobus; sed importat remotionem impedimentorum, ex quibus efficiebatur, ut non posset mens Deo praesentialiter conjungi; et hoc quidem fit per hoc quod ipse habitus gloriae animam ab omni defectu liberat; sicut quod facit eam sufficientem ad cognoscendum sine phantasmatis, et ad praedominandum corpori, et ad alia hujusmodi, per quae excluduntur impedimenta, quibus fit ut nunc peregrinemur a Domino.

AD QUARTUM patet responsio ex dictis (*in corp.*).

AD QUINTUM dicendum, quod proprie dotes sunt immediata principia illius operationis, in qua perfecta beatitudo consistit, per quam anima Christo conjungitur: illa autem, quae Anselmus enumerat, non sunt hujusmodi, sed sunt qualitercumque beatitudinem concomitantia, vel consequentia, non solum in comparatione ad sponsum, ad quem sola sapientia inter enumerata ab eo pertinet, sed etiam in comparatione ad alios; *vel* pares, ad quos pertinet amicitia quantum ad unionem affectuum, et concordia quantum ad consensum in agendis; *vel* inferiores, ad quos pertinet potestas, secundum quod a superioribus inferiora disponuntur, et honor secundum id quod ab inferioribus superioribus exhibetur; et etiam per comparationem ad seipsum, ad quod pertinet securitas quantum ad remotionem mali, et gaudium quantum ad adeptionem boni.

AD SEXTUM dicendum, quod laus, quae ab Augustino ponitur tertium eorum, quae in patria erunt, non est dispositio ad beatitudinem, sed magis ad beatitudinem consequens; ex hoc enim ipso, quod anima Deo conjungitur, in quo beatitudo consistit, sequitur quod in laudem prorumpat: unde laus non habet rationem dotis.

AD SEPTIMUM dicendum, quod illa quinque supradicta, quae enumerat Boëtius, sunt quaedam beatitudinis condiciones, non autem dispositiones ad beatitudinem, vel ad beatitudinis actum, eo quod beatitudo ratione suae perfectionis sola, et singulariter habet per seipsam quidquid ab hominibus in diversis rebus quaeritur; ut patet etiam per Philos. in 1. Ethic. (*cap. 7. a med.*) et in 10. (*cap. 7. et 8.*). Et secundum hoc ostendit Boëtius, illa quinque in vera beatitudine esse, quia haec sunt, quae ab hominibus in felicitate temporali quaeruntur: quae vel pertinent ad immunitatem a malo, sicut est securitas; vel ad consecutionem boni convenientis, sicut jucunditas; vel perfecti, sicut sufficiencia; vel ad manifestationem boni, sicut celebritas, in quantum bonum unius est in notitia multorum; et reverentia, in quantum illius notitiae,

vel boni signum aliquod exhibetur; reverentia enim consistit in exhibitione honoris, qui est testimonium virtutis: unde patet, quod ista quinque non debent dici dotes, sed quaedam beatitudinis conditiones.

QUAESTIO XCVI.

DE AUREOLIS, IN TREDECIM ARTICULOS DIVISA,

Consequenter considerandum est de aureolis.

Circa quod quaeruntur tredecim.

Primo. Utrum aureola differat a praemio essentiali.

Secundo. Utrum differat a fructu.

Tertio. Utrum fructus soli virtuti continentiae debeatur.

Quarto. Utrum convenienter assignentur tres fructus tribus partibus continentiae.

Quinto. Utrum virginibus debeatur aureola.

Sexto. Utrum debeatur martyribus.

Septimo. Utrum debeatur doctoribus.

Octavo. Utrum Christo debeatur.

Nono. Utrum angelis.

Decimo. Utrum corpori humano debeatur.

Undecimo. Utrum convenienter tres aureolae assignentur.

Duodecimo. Utrum aureola virginum sit potissima.

Decimotertio. Utrum unus alio intensius eandem aureolam habeat.

ARTICULUS I.

413

UTRUM AUREOLA SIT ALIUD A PRAEMIO ESSENTIALI, QUOD AUREA DICITUR.

(S. Thom. 4. Dist. 49. q. 5. art. 1.)

AD PRIMUM sic proceditur. Videtur, quod aureola non sit aliquod aliud praemium a praemio essentiali, quod *aurea* dicitur: praemium enim essentialis est ipsa beatitudo: sed beatitudo, secundum Boëtium (*lib. 3. de Consol. prosa 2. circ. princ.*), « est status omnium bonorum aggregatione perfectus »; ergo praemium essentialis includit omne bonum, quod habetur in patria; et sic aureola includitur in aurea.

2. PRAETEREA. *Magis* et *minus* non diversificant speciem: sed illi qui servant consilia, et praecepta, magis praemiantur, quam illi qui servant praecepta tantum; nec in aliquo praemium eorum videtur differre, nisi quod unum est altero majus; cum ergo aureola nominet praemium, quod debetur operibus perfectionis, videtur quod aureola non dicat aliquid distinctum ab aurea.

3. PRAETEREA. Praemium respondet merito: sed radix totius meriti est charitas: cum ergo charitati respondeat aurea, videtur quod in patria non erit aliquod praemium ab aurea distinctum.

4. PRAETEREA. « Omnes homines beati assumuntur ad angelorum ordines », ut dicit Gregor. (*hom. 34. in Evang. parum ante med.*): sed in angelis « licet quaedam data sint quibusdam excellenter, nihil tamen ibi possidetur singulariter; omnia enim in omnibus sunt, non quidem aequaliter, quia alii aliis sublimius possident, quae tamen omnes habent », ut etiam Gregorius dicit (*ibid. a med.*); ergo in beatis non erit aliquod aliud praemium nisi omnium commune; ergo aureola non est praemium distinctum ab aurea.

5. PRAETEREA. Excellentiori merito excellentius praemium debetur: si ergo aurea debetur operibus quae sunt in praecepto, aureola vero his quae sunt in consilio, aureola erit perfectior, quam aurea, et ita non deberet diminutive significari; et sic videtur, quod aureola non sit praemium distinctum ab aurea.

SED CONTRA. Exod. 25. super illud: *Facies et alteram coronam aureolam*, dicit Gloss. (*ord. Bedae, lib. 1. de Tabernac. cap. 6. a med.*): « Ad coronam hanc pertinet canticum novum, quod virgines tantum coram Agno concinunt »: ex quo videtur, quod aureola sit quaedam corona non omnibus, sed quibusdam specialiter reddita; aurea autem omnibus beatis redditur; ergo aureola est aliud, quam aurea.

Praeterea. Pugnae, quam sequitur victoria, debetur corona, 2. Timoth. 2.: *Non coronabitur, nisi qui legitime certaverit*; ergo ubi est specialis ratio certaminis, ibi debet esse corona specialis: sed in aliquibus operibus est specialis ratio certandi; ergo prae aliis aliquam coronam habere debent; et hanc dicimus *aureolam*.

Praeterea. Ecclesia militans descendit a triumphante, ut patet Apoc. 21.: *Vidi civitatem sanctam*, etc.: sed in Ecclesia militante specialia opera habentibus redduntur specialia praemia, sicut victoribus corona, currentibus bravium; ergo similiter debet esse in Ecclesia triumphante.

RESPONDEO dicendum, quod praemium essentialis hominis, quod est ejus beatitudo, consistit in perfecta conjunctione animae ad Deum, in quantum eo perfecte fruitur ut viso, et amato perfecte: hoc autem praemium metaphoricè *corona* dicitur, vel *aurea*, tum ex parte meriti, quod cum quadam pugna agitur; *militia enim est vita hominis super terram* (*Job 7.*); tum etiam ex parte praemii, per quod homo efficitur quodammodo divinitatis particeps, et per consequens regiae potestatis, Apoc. 5.: *Fecisti nos Deo nostro regnum*, etc. Corona autem est proprium signum regiae potestatis, et eadem ratione praemium accidentale, quod essentiali additur, coronae rationem habet: significat etiam corona perfectionem quandam, ratione figurae circularis, ut ex hoc etiam perfectioni competat beatorum: sed quia nihil potest superaddi essentiali, quin sit eo minus, ideo superadditum praemium *aureola* nominatur. Huic autem essentiali praemio, quod *aurea* dicitur, aliquid superadditur *dupliciter*: uno modo ex conditione naturae ejus qui praemiatur, sicut supra beatitudinem animae gloria corporis adjungitur, unde et ipsa gloria corporis interdum *aureola* nominatur: unde super illud Exod. 25.: *Facies et alteram coronam aureolam*, dicit quaedam Gloss. (*ordin. Bedae, loc. cit.*) quod « in fine aureola superponitur, cum in Scriptura dicatur, quod ei sublimior gloria in receptione corporum servetur ». Sic autem nunc de aureola non agitur. *Alio modo* ex ratione operis meritorii; quod quidem rationem meriti habet ex duo-

dotem, quam debebat accipere, propter vehementem amorem filii sui ad puellam: *vel* hoc fit in poenam sponsi, ut virgini a se corruptae dotem de suo assignet, quam pater puellae debuerat assignare: et in hoc casu loquitur Moyses in auctoritate inducta (*hic sup.*). Et ideo secundum *alios* dicendum est, quod dos in matrimonio corporali proprie dicitur, quod datur ab his qui sunt ex parte mulieris, his qui sunt ex parte viri, ad sustentanda onera matrimonii, ut dictum est (*hic sup.*): sed tunc remanet difficultas, quomodo haec significatio possit aptari ad propositum, cum ornatus, qui sunt in beatitudine, dentur sponsae spirituali a patre sponsi, quod manifestabitur respondendo ad argumenta.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod quamvis dotes assignentur sponso in carnali matrimonio ad usum, tamen proprietas, et dominium pertinet ad sponsam; quod patet ex hoc, quod soluto matrimonio, dos remanet sponsae secundum jura (*cap. 1. 2. et 3. De donat. inter virum, et uxorem*): et sic etiam in matrimonio spirituali ipsi ornatus, qui sponsae spirituali dantur, scilicet Ecclesiae in membris suis, sunt quidem ipsius sponsi, in quantum ad ejus gloriam, et honorem cedunt, sed sponsae, in quantum per eos ornatur.

AD SECUNDUM dicendum, quod pater sponsi, scilicet Christi, est sola persona Patris; pater autem sponsae est tota Trinitas; effectus enim in creaturis ad totam Trinitatem pertinet: unde hujusmodi dotes in spirituali matrimonio, proprie loquendo, magis dantur a patre sponsae, quam a patre sponsi. Sed tamen haec collatio, quamvis ab omnibus personis fiat, singulis personis potest appropriari per aliquem modum: personae quidem Patris, ut danti, quia in ipso est auctoritas: ei etiam paternitas respectu creaturae appropriatur, ut sic idem sit pater sponsi, et sponsae: Filio vero appropriatur, in quantum propter ipsum, et per ipsum dantur: sed Spiritui Sancto, in quantum in ipso, et secundum ipsum dantur; amor enim est omnis dationis ratio.

AD TERTIUM dicendum, quod dotibus per se convenit illud quod per dotes efficitur, scilicet solatium matrimonii; sed per accidens illud quod per eas removetur, scilicet onus matrimonii, quod per eas levatur; sicut gratiae convenit per se facere justum, sed per accidens quod de impio faciat justum: quamvis ergo in matrimonio spirituali non sint aliqua onera, est tamen ibi summa jucunditas, et ad hanc perficiendam jucunditatem dotes sponsae conferuntur, ut scilicet delectabiliter per eas sponso conjungatur.

AD QUARTUM dicendum, quod dotes non consueverunt assignari sponsae, quando desponsatur, sed quando in domum sponsi traducitur, ut praesentialiter sponsum habeat: *quamdiu autem in hac vita sumus, peregrinamur a Domino* (2. Cor. 5.); et ideo dona, quae sanctis in hac vita conferuntur, non dicuntur dotes; sed illa quae conferuntur eis, quando transferuntur ad gloriam, in qua sponso praesentialiter perfruuntur.

AD QUINTUM dicendum, quod in spirituali matrimonio decor interior requiritur: unde dicitur in Psal. 44.: *Omnis gloria ejus filiae regis, ab intus*, etc.: sed in matrimonio corporali requiritur decor exterior: unde non oportet, quod dotes hujusmodi assignentur in matrimonio spirituali, sicut assignantur in corporali.

ARTICULUS II.

409

UTRUM DOS SIT IDEM QUOD BEATITUDO.

AD SECUNDUM sic proceditur. Videtur, quod dos sit idem, quod beatitudo: ut enim ex definitione dotis praedicta patet (*art. praec.*), « dos est ornatus corporis, et animae in aeterna beatitudine jugiter perseverans »: sed beatitudo animae est quidam ornatus ejus; ergo beatitudo est dos.

2. PRAETEREA. Dos dicitur illud, per quod sponsa delectabiliter sponso conjungitur: sed in spirituali matrimonio beatitudo est hujusmodi; ergo beatitudo est dos.

3. PRAETEREA. Visio, secundum Augustinum (*lib. 1. de Trin. cap. 8. a med.*), « est tota substantia beatitudinis »: sed visio ponitur una de dotibus; ergo beatitudo est dos.

4. PRAETEREA. Fruitio beatum facit: fruitio autem est dos; ergo dos facit beatum: et sic beatitudo est dos.

5. PRAETEREA. Secundum Boët. in lib. 3. de Conf. (*prosa 2. circ. princ.*), « beatitudo est status omnium bonorum aggregatione perfectus »: sed status beatorum perficitur ex dotibus; ergo dotes sunt beatitudinis partes.

SED CONTRA. Dos datur sine meritis; sed beatitudo non datur, sed redditur pro meritis; ergo beatitudo non est dos.

Praeterea. Beatitudo est una tantum; dotes vero sunt plures; ergo beatitudo non est dos.

Praeterea. Beatitudo inest homini secundum id quod est potissimum in eo, ut dicitur in 1. Ethic. (*cap. 7. a med.*): sed dos etiam in corpore ponitur; ergo dos, et beatitudo non sunt idem.

RESPONDEO dicendum, quod circa hoc est duplex opinio: quidam enim dicunt, quod beatitudo, et dos sunt idem re, sed differunt ratione, quia dos respicit spirituale matrimonium, quod est inter Christum, et animam; non autem beatitudo: sed hoc non potest esse, ut videtur; cum beatitudo in operatione consistat, dos autem non sit operatio, sed magis sit qualitas, vel dispositio quaedam. Et ideo, secundum *alios*, dicendum est, quod beatitudo, et dos etiam realiter differunt; ut beatitudo dicatur ipsa operatio perfecta, qua anima beata Deo conjungitur: sed dotes dicuntur habitus, vel dispositiones, vel quaecumque aliae qualitates, quae ordinantur ad hujusmodi perfectam operationem; ut sic dotes ordinantur ad beatitudinem magis, quam sint in beatitudine, ut partes ejus.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod beatitudo, proprie loquendo, non est animae ornatus, sed est aliquid quod ex ornatu animae provenit, cum sit operatio quaedam: ornatus vero dicitur aliquis decor ipsius beati.

AD SECUNDUM dicendum, quod beatitudo non ordinatur ad conjunctionem, sed est ipsa conjunctio animae cum Christo, quae est per operationem: sed dotes sunt dona disponentia ad hujusmodi conjunctionem.

AD TERTIUM dicendum, quod visio dupliciter potest accipi: uno modo actualiter, idest pro ipso actu visionis; et sic visio non est dos, sed est ipsa beatitudo: alio modo potest accipi habitualiter, idest pro habitu, a quo talis operatio elicitur, sive pro ipsa gloriae claritate, qua anima divinitus illustratur ad Deum videndum: et sic est dos et principium beatitudinis, non autem est ipsa beatitudo.

Et similiter dicendum AD QUARTUM de fruitione.

AD QUINTUM dicendum, quod beatitudo colligit omnia bona, non quasi partes essentiae beatitudinis, sed quasi aliquo modo ad beatitudinem ordinata, ut supra dictum est (*in corp. art.*).

ARTICULUS III.

410

UTRUM COMPETAT CHRISTO HABERE DOTES.

AD TERTIUM sic proceditur. Videtur, quod Christo competat habere dotes: sancti enim Christo per gloriam conformabuntur, unde dicitur Philip. 3.: *Qui reformabit corpus humilitatis nostrae configuratum corpori claritatis suae*; ergo etiam Christus dotes habet.

2. PRAETEREA. In spirituali matrimonio assignantur dotes ad similitudinem matrimonii corporalis: sed in Christo invenitur quoddam matrimonium spirituale, quod est sibi singulare, scilicet duarum naturarum in una persona, secundum quod dicitur natura humana in ipso esse desponsata a Verbo, ut patet ex Gloss. (*ord. Aug. lib. 1. de Cons. Evangelist. cap. 30. ad fin.*), super illud Ps. 18.: *In sole posuit tabernaculum*, etc., et Apoc. 21.: *Ecce tabernaculum Dei cum hominibus*; ergo et Christo competit habere dotes.

3. PRAETEREA. Ut dicit Aug. in lib. 3. de Doctrina Christiana (*cap. 31.*), « Christus secundum regulam Ticonii propter unitatem corporis mystici, quae est inter caput, et membra, nominat se sponsum, et sponsam », ut patet Isa. 61.: *Quasi sponsum decoratum corona, et quasi sponsam ornatam monilibus suis*; cum ergo debeantur dotes sponsae, oportet, ut videtur, in Christo dotes ponere.

4. PRAETEREA. Omnibus membris Ecclesiae debetur dos, cum Ecclesia sit sponsa: sed Christus est Ecclesiae membrum, ut patet 1. Corinth. 12.: *Vos estis corpus Christi, et membra de membro*, Gloss. (*interl.*) idest « de Christo »; ergo Christo debentur dotes.

5. PRAETEREA. Christus habet perfectam visionem, fruitionem, et delectationem: haec autem ponuntur dotes; ergo, etc.

SED CONTRA. Inter sponsum, et sponsam exigitur distinctio personarum: sed in Christo non est aliquid personaliter distinctum a Filio Dei, qui est sponsus, ut patet Joan. 3.: *Qui habet sponsam, sponsus est*; ergo cum dotes sponsae assignentur, vel pro sponsa, videtur quod Christo non competat habere dotes.

Praeterea. Non est ejusdem habere dotes, et recipere: sed Christus est, qui dat dotes spirituales; ergo Christo non competit dotes habere.

RESPONDEO dicendum, quod circa hoc est duplex opinio: quidam enim dicunt, quod in Christo est triplex unio: una, quae dicitur consentanea, qua unitur Deo per connexionem amoris: alia condignativa, qua humana natura unitur divinae: tertia, qua ipse Christus unitur Ecclesiae. Dicunt ergo, quod secundum duas primas uniones competit Christo habere dotes sub ratione dotis; sed quantum ad tertiam convenit ei id quod est dos excellentissime, non tamen sub ratione dotis, quia in tali conjunctione Christus est ut sponsus, sed Ecclesia ut sponsa; dos autem datur sponsae quantum ad proprietatem, et dominium, quamvis detur sponso ad usum. Sed hoc non videtur esse conveniens; in illa enim conjunctione, qua Christus unitur Patri per consensum amoris, etiam inquantum est Deus, non dicitur aliquod matrimonium esse,

quia non est ibi aliqua subjectio, quam oportet esse sponsae ad sponsum. Similiter etiam nec in conjunctione humanae naturae ad divinam, quae est in unione personae, vel etiam per conformitatem voluntatis, potest esse propria ratio dotis, propter tria: primo, quia exigitur conformitas naturae inter sponsum, et sponsam in matrimonio illo, in quo dantur dotes; et hoc deficit in conjunctione humanae naturae ad divinam: secundo, quia exigitur ibi distinctio personarum; humana autem natura non est personaliter distincta a Verbo: tertio, quia dos datur, quando sponsa de novo traducitur in domum sponsi; et sic videtur ad sponsam pertinere, quae de non conjuncta fit conjuncta: humana autem natura, quae est assumpta in unitatem personae a Verbo, nunquam fuit, quin esset perfecte conjuncta. Unde secundum alios est dicendum, quod vel omnino non convenit Christo ratio dotis, vel non ita proprie, sicut aliis sanctis: ea tamen, quae dotes dicuntur, excellentissime ei conveniunt.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod conformatio illa est intelligenda secundum id quod est dos, et non secundum rationem dotis, quae sit in Christo: non enim oportet, quod illud, in quo Christo conformamur, sit eodem modo in Christo, et in nobis.

AD SECUNDUM dicendum, quod natura humana non proprie dicitur esse sponsa in conjunctione illa, qua Verbo conjungitur, cum non servetur ibi personarum distinctio, quae inter sponsum, et sponsam requiritur: sed quod quandoque dicatur desponsata humana natura, secundum quod Verbo conjuncta est, hoc est inquantum habet aliquem actum sponsae, quia scilicet inseparabiliter conjungitur, et quia in illa conjunctione humana natura est Verbo inferior, et per Verbum regitur, sicut sponsa per sponsum.

AD TERTIUM dicendum, quod hoc quod aliquando dicitur Christus sponsa, non est quia ipse vere sit sponsa, sed inquantum sibi assumit personam sponsae suae, scilicet Ecclesiae, quae est ei spiritualiter conjuncta: unde nihil prohibet, quin per illum modum loquendi possit dici habere dotes, non quod ipse habeat, sed quia Ecclesia habet.

AD QUARTUM dicendum, quod nomen Ecclesiae dupliciter accipitur: quandoque enim nominat tantummodo corpus, quod Christo conjungitur sicut capiti; et sic tantum Ecclesia habet rationem sponsae: sic vero Christus non est Ecclesiae membrum, sed est caput influens omnibus Ecclesiae membris: alio modo accipitur Ecclesia, secundum quod nominat caput, et membra conjuncta; et sic Christus dicitur membrum Ecclesiae, inquantum habet distinctum officium ab omnibus aliis, scilicet influere aliis vitam, quamvis non multum proprie dicatur membrum, quia membrum importat partialitatem quandam; in Christo autem bonum spirituale non est partitum, sed est totaliter integrum; unde ipse est totum Ecclesiae bonum, nec est aliquid majus ipso, et aliis, quam ipse solus. Sic autem loquendo de Ecclesia, Ecclesia non solum nominat sponsam, sed sponsum, et sponsam, prout per conjunctionem spiritualement est ex eis unum effectum: unde licet Christus aliquo modo dicatur membrum Ecclesiae, nullo tamen modo potest dici membrum sponsae: et sic ei non convenit ratio dotis.

AD QUINTUM dicendum, quod in processu illo est fallacia accidentis; non enim illa Christo conveniunt, secundum quod habent rationem dotis.